

Bedömning av ek, Frykdalsbacken, Farsta

Bedömningen genomfördes 2026-02-23 av:

Arvid Lizell
Trädkontoret AB
0703 44 40 04
arvid@tradkontoret.se

Granskad av:

Birger Ekenstierna
Trädkontoret AB
0700 50 61 60
birger@tradkontoret.se

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kriminalvården planerar att bygga ett häkte vid Frykdalsbacken 11, Farsta. Trädkontoret har på uppdrag av NIRAS gjort en bedömning av ett träd som kan påverkas av den planerade byggnationen. Uppdraget genomfördes genom en okulär besiktning.

1.2 Syfte

Syftet har varit att bedöma trädets kondition, vilket inkluderar vitalitet, skador och eventuell förhöjd risk. Syftet har även varit att bedöma hur den planerade byggnationen kan påverka trädet.

1.3 Utförare

Bedömningen är utförd av **Arvid Lizell** som är landskapsingenjör och ISA-certifierad arborist (2025). Arvid har genomgått ISA:s riskvärderingskurs TRAQ (Tree Risk Assessment Qualification) 2023 och har stor erfarenhet kring trädvård och riskbedömningar av träd.

1.4 Inventeringsupplägg

Bedömningen har gjorts visuellt med utgångspunkt från *Standard för trädinventering i urban miljö 3.0*. Utifrån bedömningen har rekommendationer gjorts kring trädens framtida behov av åtgärder, övervakning och vidare undersökningar.

Nedan finns en lista på de parametrar som har använts vid besiktningen av träden. En utförlig förklaring av samtliga parametrar finns som bilaga 2.

- Träd ID.
- Trädart, vetenskapligt namn.
- Trädart, svenskt namn.
- Uppskattat planteringsår (årtal).
- Stamdiameter, 1,3 meters höjd (cm).
- Krondiameter (m).
- Vitalitetsklass (1–4).
- Troliga rotskador (1–4).
- Rotskador (1–4).
- Stamskador (1–4).
- Kronskador (1–4).
- Riskklass (1–4).
- Kvarvarande risk efter åtgärd (1–4).
- Sannolikhet för kollaps (1–4).
- Kvarvarande sannolikhet för kollaps efter åtgärd (1–4).
- Tidsram för bedömning av risk och sannolikhet för kollaps (år).
- Anmärkningar/fritext.
- Åtgärdsförslag.

1.5 Trädets placering

Trädet står i en parkeringsyta vid Frykdalsbacken 11, se Figur 1.

Bakgrundskarta: Google. Bilder©2026 Airbus, Kartdata @2026

Figur 1. Trädets placering, markerat med ID.

2 Inventeringsresultat

Nedan presenteras resultatet från inventeringen i tabellform (Tabell 1) och med en beskrivning av de viktiga parametrarna vitalitet, risk och sannolikhet för kollaps.

Träd ID	Trädart, vetenskapligt namn	Trädart, svenskt namn	Uppskattat planteringsår	Stamdiameter, 1,3 meters höjd (cm)	Krondiameter (m)	Vitalitet (1-4)	Troliga rotskador (1-4)	Rotskador (1-4)	Stamskador (1-4)	Kronskador (1-4)	Riskklass (1-4)	Kvarvarande risk efter åtgärd (1-4)	Sannolikhet för kollaps (1-4)	Kvarvarande sannolikhet för kollaps efter åtgärd (1-4)	Tidsram för bedömning av risk och sannolikhet för kollaps (år)	Anmärkningar/fritext
1	Quercus robur	Skogsek	1900	69	16	2	4	2	3	1	1	1	1	1	1	

2.1 Klassning av vitalitet, risk och sannolikhet för kollaps

En viktig del i trädens kondition är deras förmåga att hantera stress, vilket anges som trädens **vitalitet**. Vitaliteten ger en inblick i hur väl träden presterar och därmed även hur de klarar av den aktuella ståndorten. Vitalitet anges på en skala från 1 (*God vitalitet*) till 4 (*Mycket dålig vitalitet*). **Det aktuella trädet hade vitalitet 2 (måttlig vitalitet).**

För att kunna säkerställa både personers och egendoms säkerhet är det viktigt att ge en bedömning av trädens **riskklass**. Med risk avses en sammanvägning av sannolikheten för att en ogynnsam händelse inträffar och konsekvensen av att denna händelse inträffar. Risk anges på en skala från 1 (*Låg risk*) till 4 (*Mycket hög risk*). Det aktuella trädet hade låg risk och återfanns i riskklass 1.

Sannolikhet för kollaps är en viktig del i en riskbedömning eftersom det kan ge en mer nyanserad bild av riskbedömningen. Ett träd kan ha en förhöjd sannolikhet för kollaps, men ändå ha en låg riskklassning. Sannolikhet för kollaps beror bland annat på trädets strukturella kondition och omgivande faktorer (till exempel vind). Sannolikhet för kollaps anges enligt 1 (*Låg sannolikhet för kollaps*) till 4 (*Mycket hög sannolikhet för kollaps*). Det aktuella trädet hade inte en förhöjd sannolikhet för kollaps.

Mer information om bedömning av risk finns i Bilaga 1 - Definitioner och förtydliganden.

2.2 Platsförändringar över tid

Genom att titta på bilder i Google Maps och Google Street View kan man följa hur platsen har förändrats över tid. Bilderna visar att trädet 2011 stod i en stor grönyta med mycket rotutrymme. I bild från 2017 har ytan norr om trädet belagts med asfalt. 2019 jämnades hela ytan kring trädet ut och stora containers står på bilden mycket nära intill trädet, något som riskerar skapa stora kompaktionsskador. I bild från 2024 ser man tydligt att i princip hela den yta där trädet har sina rötter är starkt påverkad.

Figur 2: Bild från 2011, Google Street View.

Figur 3. Bild från 2017, Google Street View. En stor del av grönytan har gjort som till asfalt.

Figur 4. Bild från 2019, Google Street View. Stora containrar placerade mycket nära trädet.

Figur 5. Bild från 2024, Google street view.

3 Utlåtande

Trädet har en måttlig vitalitet samt flera stamskador, med stor sannolikhet mekaniska skador orsakade av påkörning från maskiner och dylikt (Figur 6). Då trädet är en ek, en tålig art som är bra på att hantera och övervalla skador, samt har förhållandevis god vitalitet, bedöms trädet ha möjlighet att hantera befintliga stamskador. Dock har trädets rotsystem med stor sannolikhet skadats och kompakterats kraftigt vid tidigare markingrepp. Detta bedöms som mer allvarligt med långsiktig påverkan av trädet.

Den planerade byggnationen hamnar nära intill trädet. Då byggnaden hamnar inom markytor som redan är starkt påverkade av tidigare ingrepp så bedöms inte byggnationen orsaka någon större ytterligare skada på trädet, så länge en trädskyddsplan upprättas enligt svensk SiS-standard (SS 990002:2025. *Trädvård – Arbete vid träd – Skydd av träd vid planerande och utförande*). Trädet bedöms då kunna stå kvar men kommer med stor sannolikhet att tappa mer och mer vitalitet över tid och till slut dö till följd av redan uppkomna skador. Träd dör långsamt, och denna process kan ta många år.

För att trädet ska ha en chans till fortlevnad och långsiktig god utveckling behövs omfattande markåtgärder för att förbättra trädets förutsättningar. Det rekommenderas att trädets växtbädd förbättras och utökas. Förbättring bör ske genom att den kompakterade jorden tas bort och ersätts, utan att rötterna skadas, exempelvis genom vakuumschakt. Utifrån behov kan ytan därefter antingen bli grönyta eller beläggas med luftigt bärlager som tillåter syretillförsel till rötterna samt dagvatten att nå rötterna. Växtbädden behöver vara minst 16 kubikmeter och vidare kompaktion av ytan bör därefter undvikas. En sådan renovering kan mycket grovt beräknat hamna på 150 tkr, vilket kan ställas i relation till trädets ekonomiska värde på upp emot 700 - 750 tkr enligt Alnarpsmodellen.

Då det är ett häkte som ska anläggas intill trädet finns även en säkerhetsaspekt, där grenar inte får hänga ut över staketet. Baserat på preliminära handlingar som visar staketets placering skulle det krävas omfattande beskärning för att trädet skulle kunna bevaras samtidigt som säkerhetskriterier uppnås. Skadorna på trädet som skulle uppkomma bedöms bli stora, men exakt inmätning av hur stor del av kronan som behöver beskäras har ej gjorts. Om trädet ges bättre växtbädd bedöms det kunna hantera stora kronskador.

Sammanfattningsvis har trädet redan åsamkats stora skador, och kommer troligtvis oavsett åtgärd att få försämrad vitalitet över tid. Att bevara trädet är möjligt, men ytterligare skador kommer troligtvis behöva åsamkas kronan i form av kraftig beskärning. Trädet kan bevaras för sina biologiska värden trots nuvarande och framtida omfattande skador. Trädet kommer då, om inga markförbättrande åtgärder görs, över tid att tappa vitalitet och troligtvis till slut att dö, men kan stå på platsen i många år eller till och med decennier innan det dör. Att vitaliteten försämras påverkar inte trädets biologiska värde negativt. Biologisk mångfald kan snarare gynnas av skadade gamla ekar. Notera att trädet ännu inte visat någon försämrad vitalitet 7 år efter den mycket omfattande rotskadan 2019. Om växtbädden förbättras har trädet större chans till god utveckling på platsen.

Figur 6. Mekanisk skada på stam.

4 Referenser

SS 990000:2025. *Trädvård – Terminologi*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

SS 990001-1:2020. *Trädvård – Processer och metoder för beskärning av träd – Del 1: Krav på beställare*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

SS 990001-2:2020. *Trädvård – Processer och metoder för beskärning av träd – Del 2: Krav på utförare*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

SS 990002:2025. *Trädvård – Arbete vid träd – Skydd av träd vid planerande och utförande*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

Mladoniczky, D., Östberg, J. & Rowicki, E. 2024. *Trädvårdshandbok 2024 – beskärning och trädvårdsåtgärder på etablerade träd i urban miljö i Sverige*. Trädkontoret AB och Trädliv AB.

Östberg, J. & Rowicki, E. 2022. *Standard för trädinventering i urban miljö Version 3.0*. Svenska Trädföreningen

Bilaga 1. Definitioner och förtydliganden

<https://www.dropbox.com/scl/fi/ds4r3904v0ttr9h6lhurg/Bilaga-1-Definitioner-och-f-rtydliganden.pdf?rlkey=usiazsu1h6mc3cqn4vdgd3hdg&dl=0>

Bilaga 2. Standard för trädinventering i urban miljö 3.0

<https://www.dropbox.com/scl/fi/fvu8it0nqydw70vosbfu2/Standard-f-r-tr-dinventering-i-urban-milj-3.0.pdf?rlkey=brhz2lxjb64y6v5ri2pm5r204&dl=0>